

Учітесь, гитайте, І гужому наурайтесь, Ї свого не цурайтесь. / Т. Шевченко /

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 33-34 (809-810)
Вересень
2016 року

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА

Видається
з грудня
1993 року

25-річчя Незалежності – тисячоліття державності

25-річчя Незалежності України відзначили в області традиційно – неформально та масштабно.

Прапор України став символом незалежності, єдності, нескореності для кожного українця. Під звуки Державного Гімну синьо-жовтий стяг здійнявся над містами та селами Дніпропетровщини.

Найбільший світлодіодний Прапор України завдовжки понад 60 метрів, завширшки – майже 30 м засяяв на

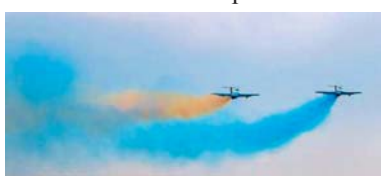

будівлі обласної державної адміністрації. На фасаді адміністративної будівлі встановили 110 прожекторів з 2328 світлодіодами.

– Це парад у нашій країні до свят, – зазначила голова Дніпропетровської обласної державної адміністрації Валентин Резніченко.

Найбільший Прапор України завширшки 6 м і завдовжки 9 м розгорнули парашутисти в небі на аеродромі в Майському на Синельниківщині, під час фестивалю «Вільне небо». Державний символ замайорів на висоті 1200 м на знак миру та єдності. Насамкінець авіашоу літаки розмалювали небо синьо-жовтими кольорами державного стягу.

Із Днем знань!

Шановні школярі, студенти та працівники освіти Дніпропетровщини!

Вітаю вас із Днем знань! Перший дзвоник відгукується в кожному серці: він сповіщає про початок нового навчального року.

Літні канікули позаду – і ви відкриті до нових здобутків. Хтось уперше переступає поріг школи, а хтось далі поповнює свою скарбничку знань.

Щирі слова вдячності – вчителям, які щедро діляться своїми знаннями, віддають тепло сердець. Зерна їхньої науки зростуть урожаєм мудрості та натхнення.

Ви, старшокласники, незабаром інвестуватимете здобуті знання у розвиток нашої області та України, зміцнюватимете економічний та інтелектуальний потенціал, прославлятимете батьківщину своєю працею.

Бажаю школярам, студентам та працівникам освіти успіхів, незабутніх миттєвостей, справжніх відкриттів, пізнання світу! Нехай новий навчальний рік подарує приємні враження і настрої на добрі справи, натхнення і завзяття. Міцного здоров'я, наснаги, впевненості у своїх силах та прагнення до нових знань.

З повагою

Валентин РЕЗНІЧКО, голова Дніпропетровської обласної державної адміністрації

Понад 30 тисяч дітей пішли до першого класу на Дніпропетровщині

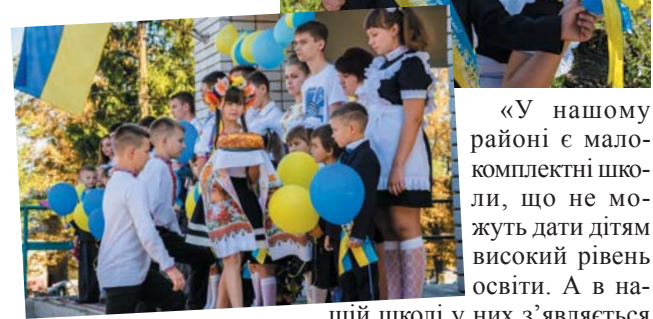
У школах нашої області пролунав Перший дзвоник. Після літніх канікул навчання розпочали майже 300 тисяч дітей. Понад 30 тисяч із них – першокласники.

Загалом в області дітей прийняли 944 школи. Із них – 15 опорних. «Опорні школи – це великі навчальні заклади з відремонтованими кабінетами, новим спортивним інвентарем, досвідченими педагогами та цікавими факультативами. Тут навчатимуться діти із сусідніх малокомплектних шкіл, де немає такої матеріально-технічної бази. Це допоможе школярам здобути якісну освіту та раціональніше використовувати бюджетні кошти», – зазначив перший заступник голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації Олег Кужман на святі в одному з таких навчальних закладів – Новопокровській середній школі, що в Солянянському районі.

Сьогодні тут за парти сіли 199 учнів. 30 дітей приїхали із сусідніх сіл. Щоб їм було зручно дістатися до опорної школи, придбали новий шкільний автобус.

Директор Новопокровської школи Віталій Козаков розповів, що незабаром кількість учнів збільшиться. Ресурси для цього є, адже школа може навчати майже 600 дітей.

«У нашому районі є малокомплектні школи, що не можуть дати дітям високий рівень освіти. А в нашій школі у них з'являється більше можливостей. Тут є великі простори кабінети, спортивний зал, комп'ютерні класи. Є й великий дитячий колектив, що допоможе новачкам виховувати в собі лідерські якості».

До першого класу Новопокровської школи пішли 15 учнів.

Для дітей дніпровського ліцею № 100 зробили сюрприз – футбольний майданчик.

«Школа – це не лише уроки, а й активне дозвілля. Сьогодні в лиці з'явилося нове футбольне поле. Впевнений, що тут відбуватимуться безліч шкільних змагань», – сказав заступник голови Дніпропетровської ОДА Каміль Примаков з нагоди події.

Новий Дніпропетровщині
Новий стандарт освіти СВІТИ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОЇ ТА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Перед початком нового навчального року, 23 серпня, у приміщенні Дніпропетровської обласної державної адміністрації відбулася традиційна конференція педагогічних працівників області. Її тема – «Про вдосконалення роботи органів місцевого самоврядування та виконавчої влади в питанні створення умов для забезпечення доступної та якісної освіти в процесі децентралізації».

У конференції взяли участь: керівники облдержадміністрації, депутати обласної ради, заступники голів райдержадміністрацій та міських голів, керівники об'єднаних територіальних громад, керівники відділів освіти виконкомів міськрад та управлінь освіти райдержадміністрацій та об'єднаних територіальних громад, керівники методичних служб, керівники структурних підрозділів ОДА, представники територіальних та обласних організацій, представники дорадчих органів при голові ОДА, директори професійно-технічних навчальних закладів, закладів освіти та установ обласного підпорядкування, представники засобів масової інформації.

Конференцію відкрив і вів заступник голови обласної державної адміністрації **Олег Миколайович Кужман**. У вступному слові – наголосивши на тому, що проблеми освіти – це проблеми всього суспільства, і новий крок у їх вирішенні можна зробити лише спільними зусиллями. Він закликав усіх

причетних до цієї благородної справи, незалежно від посади, професії чи переконань, конкретними діями сприяти освітній галузі у виконанні її суспільного призначення – формувати і виводити у життя молодих громадян України XXI століття.

Далі слово мав наш поважний гість із Києва – **Сергій Миколайович Дятленко**, заступник директора департаменту загальної середньої та дошкільної освіти, начальник відділу державно-громадського управління освітою Міністерства освіти і науки України, який розповів про концепцію «Нової української школи» і про зміни, що відбудуться в галузі.

З доповіддю про підготовку освітньої галузі області до нового навчального року виступив директор департаменту освіти і науки облдержадміністрації **Олексій Володимирович Полторацький**.

Свої думки про інноваційний розвиток та шляхи модернізації нової української школи висловив **Михайло Ілліч Романенко**, ректор КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

Галина Володимирівна Белікова, голова Дніпропетровського обкому профспілки працівників освіти і науки України говорила про правове та фінансове забезпечення учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти області.

Віктор Володимирович Сиченко, депутат Дніпропетровської обласної ради, голова постійної комісії обласної ради з питань науки, освіти, сім'ї та молоді висловив свої думки з приводу механізмів регулювання системи освіти та управління її інноваційним розвитком.

В обговоренні доповіді взяли участь представники влади та громадськості, освітяни.

Олександр Віталійович Шикуненко, заступник міського голови міста Дніпро розповів про реформування органів місцевого самоврядування в освітній галузі обласного центру для забезпечення ефективного навчально-виховного процесу та підвищення якості освіти.

Галина Петрівна Рубаха, начальник управління освіти виконавчого комітету Покровської міської ради окреслила шляхи до якісної освіти у місті Покров: від стратегії до дії.

Людмила Олександрівна Давиденко, заступник голови Покровської райдержадміністрації повідомила про заходи з ефективного використання фінансового ресурсу та оптимізації мережі закладів освіти у сільських районах на прикладі Покровського району як кроки до якості надання освітніх послуг.

Ірина Вікторівна Грекова, начальник соціально-гуманітарного відділу Солонянської селищної ради поділилася досвідом підтримки

освіти – надійної інвестиції в розвиток громади в умовах децентралізації.

Ольга Веніаминівна Останкіна, заступник директора Дніпропетровського регіонального центру оцінювання якості освіти підбила підсумки зовнішнього незалежного оцінювання 2016 р.

Ірина Володимирівна Шумік, заступник начальника управління науки, вищої та професійно-технічної освіти – начальник відділу науки, вищої освіти та атестаційної експертизи департаменту освіти і науки ОДА акцентувала на тому, що конкурс до вищих навчальних закладів – показник якості середньої освіти.

Микола Миколайович Кожушко, голова Дніпропетровської обласної дитячої організації «Правозахисна спілка «Допоможемо дітям разом» надав інформацію про співпрацю органів місцевого самоврядування та виконавчої влади з громадськими організаціями в питаннях соціального супроводу неповнолітніх.

Було висловлено багато слушних зауважень і конструктивних пропозицій, які були втілені у резолюції конференції і, як запевнив Олег Кужман, будуть враховані при створенні програми розвитку області та, зокрема, освітньої галузі.

Наш кор.

З доповіді директора департаменту освіти і науки облдержадміністрації **Олексія ПОЛТОРАЦЬКОГО**

«Про вдосконалення роботи органів місцевого самоврядування та виконавчої влади щодо створення умов доступної та якісної освіти у процесі децентралізації»

Вагома роль у розвитку освіти належить органам державної влади та місцевого самоврядування, дії яких, перш за все, скеровані на забезпечення зростання видатків на освіту й суттєве підвищення їхньої ефективності, створення умов для залучення у галузь освіти коштів із позабюджетних джерел фінансування, виділення коштів на інформаційне, матеріально-технічне забезпечення освітніх закладів тощо.

Дошкільна освіта – фундамент усієї освіти

Дніпропетровщина як регіон із вагомим науково-практичним потенціалом є лідером у впровадженні новітніх освітніх технологій в освітній галузі, зокрема в дошкільній освіті.

Протягом останніх п'яти років відповідно до Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством освіти і науки України та LEGO Foundation (Данія) для впровадження в навчально-виховний процес основ конструювання та робототехніки в межах програм «Сприяння освіті», «Навчання через дію» проводяться відповідні тренінги, семінари-практикуми з фахівцями закладів, залучених до проекту. У 2010-2011 навчальному році ця робота розпочалася лише у 10 закладах міста Дніпро, а у 2015-2016 н. р. до проекту долучилися ще 10 закладів міст Дніпро та Кам'янське.

У 2016 році МОН України спільно з Інститутом модернізації змісту освіти та міжнародною фундацією «Aflatoun International» започаткували програму «Афлатот». У 6 дошкільних навчальних закладах міст Дніпро, Кам'янське, Кривий Ріг малята в доступній формі опановують основи соціальної та фінансової освіти, мистецтво поводження з фінансами.

З 2015-2016 н. р. в області, відповідно до рекомендацій МОНУ впроваджується кваліметричний підхід до

організації освітнього моніторингу оцінювання якісних показників за допомогою системи кількісних балів, що сприяє створенню оптимальних умов для якнайповнішого розкриття потенційних можливостей кожної дитини. Пілотними для апробації цієї методики оцінювання рівня розвитку дитини старшого дошкільного віку за допомогою кваліметричної моделі стали 57 дошкільних закладів з усіх міст і районів області.

Органи місцевого самоврядування мають завдання щодо відновлення роботи закритих дошкільних навчальних закладів, передачі будівель садків відомчого підпорядкування до комунальної власності, особливо тих, що використовуються не за призначенням, ремонту зарезервованих груп при діючих дошкільних навчальних закладах.

Осучаснення загальної середньої освіти – об'єктивна потреба часу

Будь-яка реформація не має сенсу і наслідків без сміливих виважених кроків. Зважаючи на реалії сьогодення, маємо бюджетний ресурс для утримання розумно ефективної освітньої мережі, яка спроможна забезпечити належний рівень якості сучасних освітніх послуг в області. Тому, безперспективно зберігати існуючу 25 років мережу навчальних закладів, пояснюючи це інтересами родини і громади. Тактика «за будь-яку ціну зберегти школу» насправді розпоршує ресурси і позбавляє майбутнього не тільки у контексті освіти, а й громади, родини, дитини.

В області кожна третя школа I-II ступеня має менше, ніж сорок учнів. Наповненість малокомплектних навчальних закладів становить у середньому до 30 % від їхньої проектної потужності. У таких школах працюють переважно учителі-сумісники, які викладають по 3-5 предметів, не

маючи відповідної фахової освіти. Тому про ґрунтовність та якість отриманих знань, а також про конкурентоспроможність випускника на ринку майбутньої професії не йдеться.

Лише за останній рік органи місцевого самоврядування ухвалили рішення про оптимізацію 23 загальноосвітніх навчальних закладів.

Також у цьому році відбувалася активна модернізація освітньої мережі через модель «Опорна школа – її філії», що спрямована на покращення якості освіти на селі. І перші результати вже є: 1 вересня 2016 року розпочнуть свою роботу 15 опорних шкіл із 33 філіями у 12 районах та 2 громадах (Васильківський (2), Верхньодніпровський, Криничанський, Межівський, Покровський, П'ятихатський, Синельниківський, Софіївський, Томаківський, Царичанський, Петриківський, Юр'ївський райони та Апостолівська і Солонянська ОТГ).

Початкова школа – «наступна хвиля» реформування української школи

Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич представила на серпневій конференції концепцію «Нової української школи». Наразі Колегія Міністерства освіти і науки України затвердила зміни до 14 програм для 1-4-х класів із українською мовою навчання. 1 вересня 2016 року учні початкової школи розпочинають навчатися за оновленими програмами.

Базова та старша школа – вирішальні ланки освіти

Формуючи імідж сучасної української освіти в європейському просторі, маємо зважати на важливість зовнішнього незалежного оцінювання, адже вся європейська освіта ґрунтується на принципах тестувань, моніторингів, екзаменів, що засвідчують якість освіти країни. Так, у 2016 році

понад 20 тисяч осіб здавали ЗНО із 12 предметів. 200 балів за виконання сертифікаційних робіт отримали 16 осіб.

Шкільний автопарк

Один із чинників, що сприяє доступності та якості освіти, – це постійне поповнення шкільного автопарку. Наразі в ньому 390 автобусів, що забезпечує стовідсоткове підвищення понад 17 тисяч учнів, дітей та педагогічних працівників дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів сільських районів до місця навчання, роботи та додому. У 2015 році придбано та передано до ЗНЗ області 38 одиниць автотранспорту, а 2016 року – ще 32 новенькі автобуси.

Забезпечення учнів підручниками

У грудні 2015 року та січні 2016 року від Міністерства освіти і науки України надійшло 50 % примірників підручників від прогнозованої кількості учнів 4-х та 7-х класів. Дніпропетровська обласна рада розподілила видатки між місцевими бюджетами області для придбання решти підручників для учнів цих класів. Керівники ЗНЗ мають придбати решту і забезпечити дітей підручниками у цьому навчальному році.

Від МОНУ вже надійшло 32,4 % підручників для учнів 8-х класів ЗНЗ та для дітей з особливими освітніми потребами, що видаються у 2016 році за рахунок коштів державного бюджету і повинні бути доставлені до навчальних закладів.

Мовна підготовка школярів

Кожен, хто закінчує школу, має вільно володіти державною українською мовою, рідною мовою. Наголошуючи на цьому, ми не маємо на меті примусово реорганізувати чи закрити російськомовні навчальні заклади, порушуючи права російськомовного населення та національних меншин. Ні! Ми говоримо про підвищення якості викладання української

освіти в усіх навчальних закладах і формування українського середовища спілкування у школі.

Сьогодні ми маємо численні звернення батьків, громадськості щодо незадовільного стану справ із цього питання. Керівники органів управління освітою мають виважено, толерантно вирішувати це вкрай важливе завдання.

Організація харчування

На кінець минулого навчального року в області всіма видами харчування було забезпечено 98 % учнів 1-11-х класів, гарячим харчуванням – 81 % учнів. Згідно з рішеннями органів місцевого самоврядування безкоштовним гарячим харчуванням було додатково забезпечено понад 15 тисяч учнів шкіл. Серед них: діти із сімей, що перебувають у скрутному матеріальному стані; із багатодітних сімей; діти-інваліди; діти із сімей, які постійно мешкали на території південних та східних областей України, але змінили місце проживання і на сьогодні зареєстровані на території Дніпропетровщини; діти батьків – учасників АТО; діти, батьки яких загинули в зоні проведення АТО; а також із сімей, що не отримують допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям».

Необхідно забезпечити належний матеріально-технічний стан харчоблоку (їдальні, буфету), дотримуватися вимог санітарного законодавства,

здійснювати заходи щодо здешевлення вартості харчування, не погіршуючи його якості. І, що головне, законодавча база сьогодні дозволяє передбачати відповідні видатки з місцевих бюджетів на забезпечення харчування учнів інших категорій.

Інклюзивна освіта

26 навчальних закладів обласного підпорядкування інтернатного типу надають послуги майже 3 тисячам дітей з особливими освітніми потребами. Деякі з цих закладів беруть участь в експериментальній діяльності як всеукраїнського, так і регіонального рівня.

У 2011-2012 н. р. в області почали навчатись інклюзивно перші четверо «особливих дітей», а в 2015-2016 н. р. – навчалось вже 180 дітей.

Понад 400 дітей навчаються за індивідуальною формою. Суттєвою допомогою для них є інтерактивний проект «Обласна електронна школа». У кожному місті та районі області визначено опорні школи з організації дистанційного навчання. Створено творчі групи вчителів, до яких залучено 1,5 тис. педагогів.

Працівники Дніпропетровського обласного методичного психолого-медико-педагогічного центру надають спеціалізовану допомогу дитячим садкам і школам, а також формуванні навчальних програм і підвищенні кваліфікації соціальних педагогів, психологів та інших спеціалістів.

У КВНЗ «ДОШПО» працює кафедра корекційної педагогіки та відкрито факультет перепідготовки педагогічних працівників за спеціальністю «Дефектологія» (корекційна педагогіка). Лабораторія інклюзивної освіти забезпечує методичний супровід цієї освіти у загальноосвітніх навчальних закладах.

Проблемними є питання створення належних умов для навчання дітей із особливими освітніми потребами. Так, лише 637 (32 %) навчальних закладів області мають пандуси. У кожному закладі, де здійснюється інклюзивне навчання, необхідно забезпечити постійну присутність медичного працівника протягом усього часу здійснення навчально-виховного процесу; створити кімнату розвантаження; вводити ставки асистентів вчителя, передбачити видатки для належного функціонування психолого-медико-педагогічної комісії на постійній основі згідно з вимогами Положення про центральну, обласні, міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації.

Позашкільна освіта

На сьогодні вагомість позашкільної області визначається потужною мережею закладів. На базі наших позашкільних навчальних закладів щороку проводяться всеукраїнські семінари та змагання.

За рейтингом Міністерства освіти і науки України область четвертий рік поспіль посідає I місце щодо якості участі у масових заходах Всеукраїнського рівня з науково-технічної творчості та інформаційних технологій; III місце – з еколого-натуралістичного напрямку та IV – щодо показників якості знань і навичок учнів – членів МАН України.

Всього переможцями конкурсів та змагань різного рівня стали 6030 вихованців освітянських позашкільних навчальних закладів, із них отримали: гран-прі – 132, I місце – 2178, II – 2308, III – 1412.

Залишається проблемою позашкільля у сільських районах. Тут діє 36 різнопрофільних та комплексних позашкільних навчальних закладів та 20 дитячо-юнацьких спортивних шкіл, де виховується лише 34,9 тис. дітей, що складає 11,6 % від загальної кількості дітей шкільного віку.

18 серпня під час Всеукраїнської селекторної наради прикро вразив той факт, що Дніпропетровщина посідає одну з останніх позицій щодо залучення до гурткової роботи на базі позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів. Необхідно негайно вжити заходів щодо збільшення фінансування на утримання додаткових посад керівників гуртків як у позашкільних, так і в загальноосвітніх навчальних закладах за умови урізноманітнення видів діяльності.

Професійно-технічна освіта

Утримання ПТНЗ у 2015 році здійснювалось з обласного бюджету за рахунок субвенції державного бюджету в обсязі майже 452 млн грн.

Відповідно до ст. 27 Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік», з 1 січня 2016 р. 40 ПТНЗ, розташованих у містах обласного значення, фінансуються з міських бюджетів, а 15 – з обласного бюджету.

Субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам передбачено не було, тому більшість місцевих рад затвердили лише часткове фінансування закладів у 2016 році та й те з великим запізненням, що призвело до затримки у виплаті заробітної плати, стипендій, фінансуванні видатків на енергоносії та на харчування учнів-сиріт, яких в ПТНЗ навчається понад 1,5 тис.

Видатки на підготовку робітничих кадрів у ПТНЗ затверджено як на рівні обласної ради, так і в усіх містах обласного значення.

Загалом затверджено видатки на фінансування професійно-технічних навчальних закладів у 2016 році на суму понад 367 млн грн, що складає 70,6 % від потреби.

Місцеві бюджети мають забезпечити фінансування видатків на професійно-технічну освіту повністю.

Навчальні заклади мають активно долучитися до пошуку замовників кадрів, які б сприяли забезпеченню ПТНЗ сучасним обладнанням, матеріалами, робочими місцями.

Ми маємо забезпечити стає функціонування професійно-технічних навчальних закладів області та збереження системи ПТО.

Вища освіта

За підсумками вступної кампанії 2016 року до ВНЗ I-IV р. а. за державним замовленням та на контрактну форму навчання зараховано 36,3 тис. студентів.

Обласна влада докладає зусиль для всебічного розвитку та заохочення студентської молоді. Для цього постійно втілюються різні проекти та проводяться різноманітні заходи.

2006 року запроваджено виплату учням ПТНЗ, студентам та аспірантам ВНЗ обласних іменних стипендій (1150 грн на місяць для студентів технікумів і коледжів та 1350 грн – для студентів та аспірантів університетів).

Наша область єдина проводить обласний конкурс «Краща рада молодих вчених» та «Кращий молодий вчений», де переможці нагороджуються цінними подарунками.

У 2016 році іменну стипендію імені О.М. Макарова за наукові досягнення у ракетно-космічній галузі отримали 3 науковці (на загальну суму понад 10 тис. грн).

У 2016 році, за підтримки уряду США, у містах Дніпро, Кам'янське, Кривий Ріг, Павлоград організовано безкоштовні курси підготовки до ЗНО для внутрішньо переміщених осіб.

Перепідготовка кадрів, підвищення кваліфікації вчителів

Кадрова політика навчальних закладів області має позитивні тенденції. Так, у ЗНЗ області працюють 29 тисяч педагогічних працівників. Кількість вчителів, які мають освітньо-кваліфікаційні рівні спеціаліста або магістра, зростає до 90 %, зокрема, серед вчителів початкових класів – до 79 %. Заочно навчаються 2,0 % вчителів.

Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 № 216 скасувала норму про обов'язкове відпрацювання випускниками вищих навчальних закладів, внаслідок чого, на жаль, кількість молодих спеціалістів зі стажем роботи до 3-х років знизилась до 8,3 % (проти 9,5 % у 2014-2015 н. р.).

В області є понад 600 вакансій, найбільша потреба – в учителях математики, фізики, інформатики, англійської мови, практичних психологах, соціальних педагогах та вихователях ДНЗ.

У КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» щороку до усіх форм навчання, зокрема дистанційно-

го, залучено понад 15 тисяч працівників освіти. Унікальною для України є система дистанційного підвищення кваліфікації директорів шкіл, їхніх заступників на основі розробки й захисту проектів розвитку освітніх закладів.

Одним із перших інститут розпочав підготовку електронних регіональних посібників і підручників. На сьогодні випущено майже 20 найменувань.

Система експериментальної роботи інституту складає понад 300 майданчиків.

Завдяки новому змісту, впровадженню інноваційних педагогічних та інформаційних технологій, тренінгової системи навчання в ДОШПО стало можливим забезпечення ліцензійного обсягу на підвищення кваліфікації педагогічних працівників загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів, викладачів базових дисциплін вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації.

Сьогодні інститут переходить на кредитно-модульну систему з використанням очно-дистанційних форм навчання.

Фінансування освітньої галузі

Однією з умов будь-якої реформи є надійний фінансовий фундамент. А в освіті без такого «донора» неможливо робити сміливі кроки у європейську сучасність.

Загальний обсяг видатків, спрямованих у Дніпропетровській області для забезпечення функціонування та розвитку дошкільної, загальної середньої, позашкільної та професійної освіти у 2016 році складає понад 3 мільярдів гривень, що на 13 % більше, ніж у минулому році.

Загальний обсяг освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам в цьому році складає понад 3 мільярди гривень. Затверджено понад 4 мільярди гривень витрат за рахунок місцевих бюджетів області.

У поточному році за рахунок співфінансування з державного та обласного бюджетів (50 % на 50 %) закуплено та розподілено між територіями області, що здійснили заходи зі створення опорних шкіл та заходи з оптимізації мережі навчальних закладів, 32 шкільні автобуси на майже 42 мільйони гривень.

Для придбання підручників для учнів 4-х та 7-х класів ЗНЗ між місцевими бюджетами області здійснено розподіл видатків за рахунок залишку коштів освітньої субвенції минулого року на майже 6 мільйонів гривень.

Для поповнення бібліотечних фондів ЗНЗ за рахунок коштів обласного бюджету затверджено субвенцію районним бюджетам та бюджетам об'єднаних територіальних громад на суму майже 3 мільйони гривень.

Для забезпечення фінансової підтримки процесу створення та розвитку опорних шкіл та їхніх філій здійснено розподіл видатків за рахунок залишку коштів освітньої субвенції минулого року в загальній сумі 20,6 мільйонів гривень.

Підготовка закладів до нового навчального року та роботи в осінньо-зимовий період

Питання раціонального та економного використання бюджетних коштів, першочерговості спрямування їх на проведення необхідних підготовчих та ремонтних робіт будівель і приміщень навчально-житлового призначення, відомчих котельних господарств, енергетичного обладнання, систем протипожежного захисту, інженерних мереж, оснащення об'єктів освіти приладами обліку енергоносіїв, приладами регулювання енергоспоживання перебувають на особистому контролі начальників управлінь, завідувачів відділами (секторами) освіти міст, районів, об'єднаних територіальних громад, керівників закладів освіти обласного підпорядкування, професійно-технічних навчальних закладів, ректорів та директорів вищих навчальних закладів (за згодою).

До 26 серпня буде завершено всі підготовчі роботи (окремі капітальні, поточні, косметичні ремонти) на об'єктах освіти, комісійні обстеження стану готовності закладів освіти до нового навчального року, їхньої сталої роботи в осінньо-зимовий період 2016-2017 року із залученням представників територіальних органів Державної служби з надзвичайних ситуацій, Держпродспоживслужби у Дніпропетровській області з отриманням відповідних висновків щодо безпечного функціонування закладів освіти, відповідності вимогам пожежної безпеки, державним санітарним правилам і нормам.

Проведено різнопланові ремонтно-будівельні роботи в 625 навчальних закладах. Обсяг залучених коштів з різних рівнів бюджетів складає 67,8 млн грн.

У рамках заходів з енергозбереження у підготовчий період було виконано ремонти інженерних мереж, покрівель, проведено заміну 3897 одиниць металопластикових вікон.

В деяких ЗНЗ (в залежності від технологічних процесів, згідно із погодженими графіками) ремонтно-будівельні роботи, що не перешкоджатимуть навчально-виховному процесу, триватимуть до кінця бюджетного року.

Пам'ятаймо, що майбутнє наших дітей і нашої держави залежить від нас. То ж об'єднаймо всі сили для вирішення проблем навчання і виховання молодого покоління та освітянської галузі.

Головні пріоритети розвитку освіти у Дніпропетровщині на 2016-2017 н. р.

З резолюції Конференції педагогічних працівників області

Забезпечення стовідсоткового охоплення дітей шостого року життя дошкільною освітою, зокрема шляхом урізноманітнення моделей організації дошкільної освіти; відновлення діяльності дошкільних навчальних закладів, ремонту зарезервованих груп при діючих дошкільних навчальних закладах.

Забезпечення наступності дошкільної та шкільної освіти завдяки усім формам інтеграції освітньої діяльності на цих рівнях, надаючи особливу увагу перехідному періоду від дошкільної до початкової освіти.

Подальша робота над формуванням оптимальної мережі загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів відповідно до потреб населення, соціально-економічних умов області та бюджетного процесу.

Забезпечення доступності до якісної загальної середньої освіти у сільських районах шляхом формування освітніх округів, а в них – опорних шкіл, для раціональної концентрації та ефективного використання матеріальних, фінансових, кадрових ресурсів територій.

Забезпечення практичної переорієнтації навчально-виховного процесу на засадах дитиноцентризму, особистісної орієнтації, компетентнісного підходу.

Розроблення та створення комплексної системи профільної освіти – від визначення потреб споживачів освітніх послуг до кадрового і матеріального забезпечення профілів у освітніх закладах; перехід старшої школи на реальну профільну підготовку, з повним охопленням профільною освітою усіх шкіл вже у 2017 році.

Забезпечення на рівні кожного загальноосвітнього закладу системи заходів щодо реалізації нового змісту початкової освіти.

Упровадження дистанційного навчання на основі розвитку комп'ютерних технологій та мережних форм освітньої діяльності.

Активізація професійної орієнтації учнів з використанням механізмів соціального партнерства та вертикальної інтеграції в освіті, забезпечення практичної орієнтації основних предметів середньої школи.

Розширення практики інклюзивного та інтегрованого навчання у дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладах дітей із особливостями психофізичного розвитку;

Урізноманітнення форм охоплення позашкільною освітою дітей шкільного віку, особливо в селах, шляхом розвитку мережі філій позашкільних навчальних закладів та відкриття гуртків таких закладів на базі загальноосвітніх навчальних закладів.

Спрямування зусиль на подальше втілення положень Концепції національно-патріотичного виховання учнів, формування активної громадянської позиції та толерантності молодого покоління.

Подальше впровадження здоров'язбереження в освітніх закладах і розширення діяльності мережі «Шкіл здоров'я».

Сприяння активній участі роботодавців у підготовці кваліфікованих робітників, фахівців із вищою освітою та пошукам замовників кадрів.

Сприяння переорієнтації діяльності навчальних закладів на потреби соціально-економічного розвитку регіону, надавши особливу увагу співпраці навчальних закладів, суб'єктів господарської діяльності та системи зайнятості населення.

Забезпечення функціонування єдиного віртуального освітнього простору на рівні області на основі формування мережних форм інформаційного обміну та підвищення кваліфікації педагогів.

Забезпечення гнучкості програм підвищення кваліфікації та перепідготовки у відповідності зі змінами у системі освіти області, зокрема, для підготовки керівників та вчителів опорних шкіл, вчителів початкових класів у контексті нового змісту початкової освіти, працівників шкіл з елементами інклюзивної освіти тощо.

Вдосконалення науково-методичного супроводу освітніх новацій, передусім завдяки використанню електронних засобів навчання, формуванню мережі інформаційного забезпечення освіти регіону.

Формування механізмів трансформації регіональної системи післядипломної педагогічної освіти в систему освіти для дорослих.

Розширення напрямків перепідготовки педагогічних кадрів для забезпечення гнучкого реагування на потреби педагогів області у нових кваліфікаціях.

Вирішення проблемних питань фінансування професійно-технічних навчальних закладів, зокрема виплати заробітної плати, стипендій та оплати енергоносіїв, комунальних послуг.

Формування регіонального замовлення на підготовку кадрів у професійно-технічних навчальних закладах на 2016-2017 навчальний рік.

Затвердження регіонального плану розвитку професійно-технічної освіти з урахуванням оптимізації мережі професійно-технічних навчальних закладів.

СЕРПНЕВІ НАРАДИ ТА КОНФЕРЕНЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ОБЛАСТІ

16-18 серпня на базі КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» відбулися традиційні серпневі засідання керівників районних та міських методичних об'єднань вчителів, керівників установ та закладів освіти щодо організованого початку 2016-2017 навчального року.

У роботі 34 секційних засідань взяли участь майже 3 тисячі педагогів від усіх 22 районів та 13 міст області. Традиційно до роботи секцій залучені такі категорії педагогічних працівників: заступники начальників управлінь і відділів освіти з методичної роботи, керівники методичних кабінетів, центрів, керівники методичних об'єднань, директори загальноосвітніх та багатопрофільних позашкільних навчальних закладів, заступники директорів з виховної роботи, педагоги-організатори, вчителі-предметники та ін.

Цьогоріч 18 секційних засідань відбулися дистанційно в режимі вебінарів, 16 секційних засідань – у звичній очній формі. Проведення вебінарів допомогло залучити до роботи в секційних засіданнях набагато більше педагогів, ніж у минулі роки. 1700 педагогів області взяли участь у серпневих нарадах дистанційно в онлайн-режимі на базі своїх навчальних закладів. Співробітники ДОІППО ознайомили педагогічних працівників області з методичними рекомендаціями щодо організованого початку 2016-2017 навчального року. Особливу увагу було надано обговоренню тематики Першого уроку.

Міністерство освіти і науки України рекомендувало загальноосвітнім та професійно-технічним навчальним закладам провести Перший урок у 2016-2017 н. р., присвячений відзначенню знаменної дати – 25-ї річниці Незалежності України. Цей урок проводиться відповідно до Указу Президента України від 3 грудня 2015 року № 2675 «Про відзначення 25-річчя Незалежності України». Для учнів 1-4-х класів пропонується така тема Першого уроку: «Це наше і це твоє», для учнів 5-11-х класів – «Від проголошення Незалежності до нової України».

Під час проведення засідань методичних об'єднань вчителів-предметників особливу увагу було надано обговоренню листа Міністерства освіти і науки України від 9 червня 2016 року № 1/9-296 «Про структуру 2016-2017 навчального року та навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів».

На секції вчителів початкових класів обговорено зміни до навчальних програм у 1-4-х класах загальноосвітніх навчальних закладів, які затвердили у Кабінеті Міністрів України. Нововведення мають застосовуватись у школах вже з 1 вересня.

Орієнтовні вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів 1-4-х

класів та методичні рекомендації до оновлених програм початкової школи стали демократичнішими.

Немає обов'язкового розподілу годин, тепер вчитель сам вирішуватиме, яку тему скільки часу викладати. Теми відповідають віковим особливостям дітей. Наприклад, раніше першокласники мали писати слова і речення англійською. Відтепер перші півроку у них буде лише усний курс, діти вчитимуться розмовляти.

Більше уваги надаватимуть усному мовленню, щоб навчити дітей грамотно викладати свої думки.

Діти не будуть читати на швидкість, натомість вчителі допомагатимуть їм опанувати усвідомлене читання.

Змінено перелік сучасних дитячих письменників, твори яких потрібно прочитати.

Рекомендовано писати олівцем замість ручки. Це допоможе учням не боятися помилок, формувати позитивне сприйняття навчання. Вчителі не будуть надалі використовувати червону пасту. Щодо каліграфії, то дітям лише можна рекомендувати писати розбірливіше й охайніше. Учням не будуть знижувати оцінки за «неправильний» відступ від краю сторінки та між завданнями.

Оцінювання знань буде конфіденційною інформацією (лише для учителя, дитини і його батьків). На батьківських зборах заборонено оприлюднювати інформацію про якість навчання дітей.

За бальною системою в 1-4-х класах не оцінюються «Інформатика», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», інтегрований курс «Мистецтво», «Основи здоров'я», «Фізична культура», а також «Я у світі» та «Трудове навчання».

Внесено зміни до програм з української та іноземних мов, математики, літератури, інформатики, музики, малювання, трудового навчання, фізкультури, природознавства, основ здоров'я, предметів «Мистецтво» та «Я у світі».

У перших класах домашні завдання не буде зовсім, у 2 класі – не більше, ніж дитина може виконати самостійно за 45 хвилини, у 3 класі – за 1 годину 10 хвилин, у 4 класі – за 1 годину 30 хвилин.

У методичних рекомендаціях наголошено на неприпустимості перевантаження учнів завданнями, що містяться у додаткових посібниках, зошитах з друкованою основою тощо.

У Кабміні вважають, що такі зміни допоможуть дітям розкритися, розви-

нути індивідуальність, сприятимуть здоровій самооцінці, зменшать психологічну напругу. Школярі отримуватимуть якісні знання комфортнішим для їхньої психіки шляхом. Такі зміни максимально заохочуватимуть учнів до навчання.

Вже до 1 вересня на онлайн-платформі Ed-Era з'являться перші допоміжні матеріали для вчителів – від відео-курсів та навчальних матеріалів до роз'яснень про різні методики викладання. Зараз розпочато роботу над створенням відкритої он-лайн платформи, що повністю присвячена цим заходам.

Нагадаємо, що розвантаження навчальних програм для початкової школи – це спільний проект Міністерства освіти і науки України та відкритої он-лайн платформи Ed-Era.com, що втілюється за підтримки Міжнародного фонду «Відродження».

18 серпня на базі ДОІППО відбулась обласна серпнева науково-методична конференція керівників установ та закладів освіти на тему: «Створення багаторівневої системи науково-методичного сервісу в умовах освітніх трансформацій». Учасники конференції обговорили шляхи створення нової української школи, розробки нових систем взаємодій, визначення пріоритетних напрямків розвитку регіональної освіти на 2016-2017 навчальний рік.

Співробітники ДОІППО підготували банери для оформлення експозицій «Національно-патріотичне виховання Дніпропетровщини», де висвітлено основні принципи, шляхи і напрями національно-патріотичного виховання дітей та молоді.

У 2015-2016 н. р. методична рада КВНЗ «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» розглянула і схвалила для подальшого використання в закладах освіти 187 методичних розробок, програм з досвіду роботи кращих фахівців області (148 із них – претенденти на педагогічне звання «Учитель-методист»).

До 25-річчя Незалежності України, для поширення передового педагогічного досвіду серед освітян ухвалено рішення щодо публікації кращих напрацювань під рубрикою «Сучасні технології навчання. Зі скарбнички досягнень педагогів Дніпропетровщини» у 4-х спецвипусках газети «Джерело» (див. <http://gdjerele.jimdo.com/незалежності-25/видання-доіппо/>).

Методичні рекомендації, підготовлені Дніпропетровським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти на 2016-2017 н. р., традиційно опубліковані у спецвипуску науково-методичного альманаху «Нива знань», висвітлені на сторінках обласної освітянської газети «Джерело», інформаційному віснику «Освіта Дніпропетровщини», розміщені на сайті ДОІППО та надіслані електронною поштою в усі міста і райони області.

Для педагогів працював традиційний ярмарок навчально-методичної літератури провідних освітянських видань України.

Григорій ДРАГУНОВ,
методист навчально-методичного відділу організації неперервного навчання керівних кадрів

Кафедра управління інформаційно-освітніми проектами Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти провела обласний конкурс дитячої художньої творчості, присвячений 25-річчю Незалежності України.

«Вітаю, моя Україно!»

На конкурс надійшла 331 робота учнів 1-11-х класів (247 робіт у номінації «Авторська листівка», 84 роботи – у номінації «Авторський постер»).

При оцінюванні робіт враховувалися такі критерії: вік учасника, відповідність малюнка темі конкурсу, техніка виконання малюнка у стилі петриківського розпису, оригінальність задуму роботи.

Даяна Кулинич

малюнка темі конкурсу, техніка виконання малюнка у стилі петриківського розпису, оригінальність задуму роботи.

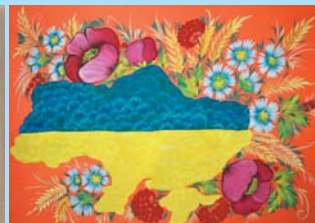
Кристіна Левченко

Лілія Філімоненко

Серафіма Ярошевська

Азіза Джурасва

Марія Ріжко

У номінації «Авторська листівка» І-і місця серед конкурсантів 7-12 років вибороли:

Серафіма Ярошевська (8 років), СЗШ № 62 м. Дніпро (Чечелівський район), гурток «Петриківка», керівник; **Віра Голотіна** (8 років), Центр позашкільної роботи та валеологічного виховання дітей м. Павлограда, студія образотворчого мистецтва «Юність», керівник Олена Анатоліївна Кропачева; **Лілія Філімоненко** (12 років), НВК № 102 м. Дніпро, гурток «Петриківський розпис», керівник Ганна Павлівна Плиг.

Серед конкурсантів 13-18 років І-і місця посіли: **Віра Маслюк** (14 років), Верхньодніпровська СЗШ № 5, гурток «Петриківський розпис», керівник Тетяна Іванівна Чорнойван; **Віолетта Комова** (14 років), Центр позашкільної роботи та валеологічного виховання дітей м. Павлограда, студія образотворчого мистецтва «Юність», керівник Олена Анатоліївна Кропачева.

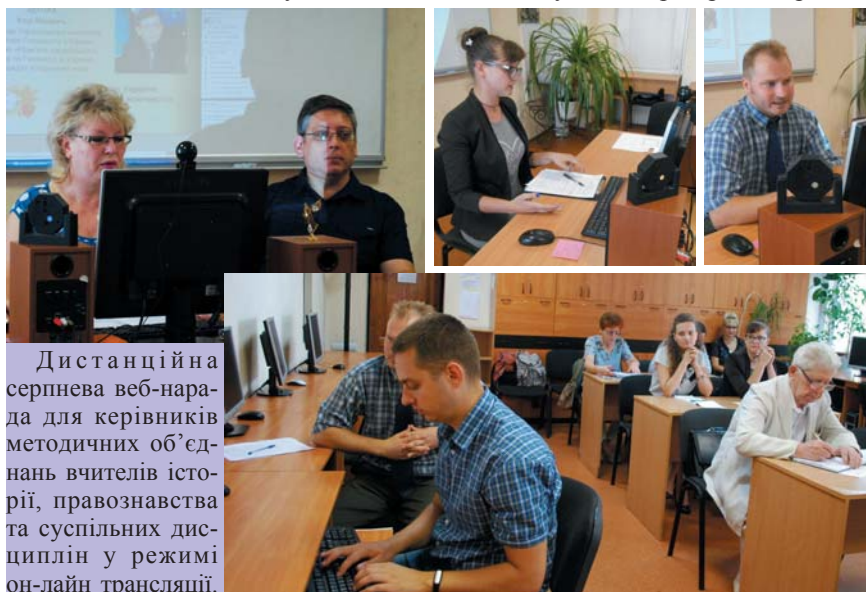
У номінації «Авторський постер» (конкурсанти 7-12 років) І-і місця здобули:

Кристіна Левченко (12 років), СЗШ № 5 м. Кам'янське, гурток «Магія розпису», керівник Світлана Володимирівна Горяїнова; **Даяна Кулинич** (12 років), районний будинок творчості дітей та юнацтва, с. Вербки Павлоградського району, студія декоративно-прикладного мистецтва «Чарівниця», керівник Людмила Володимирівна Селіна.

Серед конкурсантів 13-18 років ІІІ місце отримала **Юлія Писаревська** (15 років), Перещепинський НВК «Родина» Новомосковського району, гурток «Петриківський розпис», керівник Наталія Анатоліївна Рабівніч (І і ІІ місця у цій номінації не присуджувалися).

Оргкомітет та члени журі конкурсу щиро дякують усім конкурсантам, їхнім батькам, вчителям, керівникам гуртків та студій петриківського розпису.

Катерина РИЖІЙ, науковий співробітник НДВ інформаційних технологій та дистанційного навчання

Дистанційна серпнева веб-нарада для керівників методичних об'єднань вчителів історії, правознавства та суспільних дисциплін у режимі он-лайн трансляції.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ: ОСНОВНИЙ НАПРЯМОК РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ

Відповідно до наказу Департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації від 21.12.2015 № 858/0/212-15 «Про затвердження плану підвищення кваліфікації керівних та педагогічних кадрів області на 2016 рік» (додаток 10) на навчальній базі комунального вищого навчального закладу «Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» проводяться курси підвищення кваліфікації керівників відділів освіти об'єднаних територіальних громад (ОТГ), загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладів за комплексною програмою «Децентралізація управління як основний напрямок реформування освіти».

У минулому році на тематичних курсах навчалися 14 керівників і методистів відділів освіти ОТГ та 30 керівників загальноосвітніх шкіл, що підпорядковані відділам освіти цих громад.

На цих курсах викладають науково-педагогічні працівники, менеджери освіти та педагоги-практики. Розглядається низка питань: опорна школа та її філії: розподіл функцій та проблема взаємності; якість освіти в умовах шкільної мережі: хто її гарантує?; здоров'я та безпека дітей у нових умовах; доступ до якісної освіти, проблеми підвозу дітей та вчителів; діяльність громад щодо матеріально-побутового забезпечення роботи вчителя: кращий досвід; проект «школа-родина» в умовах розвитку освіти в громадах; директор опорної школи та керівник філії як управлінці нового типу: проблема інтровертів та екстравертів; школа як культурний центр села в умовах ОТГ; виконання об'єднаними територіальними громадами вимоги закону про обов'язкову повну середню освіту та дошкільну освіту з 5-річного віку: проблеми контролю; підвищення кваліфікації вчителів ОТГ та курсова перепідготовка в КВНЗ «ДОШКО».

Зважаючи на побажання відділів освіти ОТГ, передбачено навчання на тематичних курсах з віздом на місяць. Так, у жовтні 2016 року заплановано навчання двох груп в Апостолівському районі: керівників загальноосвітніх шкіл ОТГ та завідувачів ДНЗ ОТГ.

Кафедра освітнього менеджменту уважно дослухається до ділових пропозицій ОТГ щодо формату співпраці на наступний період роботи.

Навчання здійснюється в очно-дистанційному форматі. Очний етап відбувається на базі Інституту або ОТГ, триває тиждень. Дистанційний етап триває до двох місяців. Завершується курс захистом курсових проектів.

У процесі децентралізації є особлива місія відділів освіти ОТГ. Відповідно до статті 14 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» для спільного виконання визначених законом повноважень, що належать до компетенції органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, та для економії коштів, необхідних для їх утримання (оптимізації чи зменшення видатків), співробітництво може здійснюватися шляхом утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління.

Згідно зі статтею 4 цього закону **співробітництво здійснюється у таких формах:**

- 1) делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;
- 2) реалізація спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів для спільного здійснення відповідних заходів;
- 3) спільне фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності – інфраструктурних об'єктів;
- 4) утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій – спільних інфраструктурних об'єктів;
- 5) утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Таким чином, об'єднана територіальна громада може утворити власний або спільний з кількома іншими ОТГ орган управління освітою чи

делегувати відповідні повноваження одному із суб'єктів співробітництва.

Відповідно до статті 14 цього закону спільний орган управління може утворюватися як окремий виконавчий орган сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва або у складі виконавчого органу сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва (як структурний підрозділ – департамент, відділ, управління, проектне бюро, агенція тощо).

Структурний підрозділ забезпечує виконання покладених на цей підрозділ завдань.

Відповідно до законодавства органи місцевого самоврядування:

- здійснюють державну політику в галузі освіти в межах їхньої компетенції;
- визначають обсяги бюджетного фінансування навчальних закладів, установ, організацій системи освіти, що є комунальною власністю, що не нижче визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у галузі освіти мінімальних нормативів, та забезпечують фінансування витрат на їх утримання, розвитку матеріально-технічної бази;
- забезпечують розвиток мережі навчальних закладів та установ, організації системи освіти, ухвалюють рішення про створення, реорганізацію, ліквідацію навчальних закладів та установ;
- змінюють матеріальну базу закладів та установ, забезпечують господарське обслуговування;
- здійснюють соціальний захист працівників освіти, дітей, учнівської та студентської молоді, створюють умови для їх виховання, навчання і роботи відповідно до нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення;
- організують облік дітей дошкільного та шкільного віку, контролюють виконання вимог щодо навчання дітей у навчальних закладах;
- вирішують у визначеному порядку питання, пов'язані з опікою і піклуванням про неповнолітніх, які залишилися без піклування батьків, дітей-сиріт, захист їхніх прав, надання матеріальної та іншої допомоги;
- створюють належні умови за місцем проживання для виховання дітей, молоді, розвитку здібностей, задоволення їхніх інтересів;
- можуть забезпечувати пільговий проїзд учнів, вихованців, студентів та педагогічних працівників до місця навчання і додому у порядку та розмірах, визначених органами місцевого самоврядування, та передбачати на це відповідні видатки з місцевих бюджетів;
- організують професійне консультування молоді та продуктивну працю учнів;
- визначають потреби, обсяги і розробляють пропозиції щодо державного замовлення на підготовку робітничих кадрів для регіону;
- вирішують у визначеному порядку питання, пов'язані з наданням особам, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, можливості здобувати загальну середню освіту;
- відповідають за організацію харчування учнів (вихованців) у загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, додержання в них вимог санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм;
- реєструють установчі документи навчальних закладів;
- встановлюють різні види морального стимулювання та матеріального

заохочення для учнів (вихованців), педагогічних та інших працівників за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Органи місцевого самоврядування створюють структурні підрозділи з питань освіти (місцеві органи управління освітою).

Місцеві органи управління освітою у здійсненні своїх повноважень підпорядковані органам місцевого самоврядування та відповідним державним органам управління освітою.

Діяльність місцевих органів управління освітою спрямовується на:

- управління навчальними закладами, що є комунальною власністю;
- створення умов для здобуття громадянами дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти;
- прогнозування розвитку дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та позашкільної освіти, мережі навчальних закладів відповідно до освітніх потреб осіб;
- організацію навчально-методичного забезпечення навчальних закладів, удосконалення професійної кваліфікації педагогічних працівників, їхню перепідготовку та атестацію у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у галузі освіти;
- координацію дій педагогічних, виробничих колективів, сім'ї, громадськості з питань навчання і виховання дітей;
- визначення потреб, розроблення пропозицій щодо державного контракту на педагогічні кадри, укладання договорів на їх підготовку;
- визначення за дошкільними та загальноосвітніми навчальними закладами відповідної території обслуговування, контроль за відвідуванням учнями навчальних закладів;
- здійснення добору, кадрового забезпечення навчальних закладів педагогічними працівниками, зокрема керівними кадрами;
- атестація навчальних закладів, що перебувають у сфері їхнього управління, оприлюднення результатів атестації у визначеному порядку;
- контроль за додержанням державних стандартів освіти, навчально-методичне керівництво та державне інспектування навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- забезпечення соціального захисту, охорони життя, здоров'я та захисту прав педагогічних працівників, психологів, бібліотекарів, інших спеціалістів, які беруть участь у навчально-виховному процесі, учнів (вихованців) навчальних закладів;
- вжиття заходів щодо влаштування учнів (вихованців) до інших навчальних закладів у разі ліквідації у визначеному законодавством порядку підпорядкованого навчального закладу;
- організацію перепідготовки, підвищення кваліфікації, атестації педагогічних працівників;
- створення умов для прискороженого навчання та навчання екстерном;
- контроль за дотриманням порядку видачі випускникам документів про освіту державного зразка;
- визначення штатних розписів підпорядкованих навчальних закладів;
- спільно із закладами охорони здоров'я забезпечення щорічних безоплатних медичних оглядів учнів (вихованців), педагогічних працівників у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- інші повноваження.

Органи управління освітою здійснюють контроль за дотриманням Державного стандарту освіти, інших вимог законодавства з питань освіти. У зв'язку з цим **погоджуються, затверджуються та контролюються:**

- структура навчального року (за чвертями, півріччями, семестрами) та тривалість навчального тижня, заняття і режим роботи, які загальноосвітній навчальний заклад визначає у межах часу, передбаченого робочим навчальним планом;
- дотримання вимог щодо змісту, рівня і обсягу освіти;
- формування класів, створення класів з поглибленим вивченням предметів, класів (груп) з вечірньою (заочною, дистанційною) формою навчання, спеціальних та інклюзивних класів для навчання дітей з особливими освітніми потребами, рішення про створення груп продовженого дня, пришкольних інтернатів з частковим або повним утриманням учнів (вихованців) за рахунок власника;
- розподіл та обсяг педагогічного навантаження вчителів, що визначає відповідно до законодавства керівник закладу;
- призначення на посаду та звільнення з посади керівника і заступників керівника приватного загальноосвітнього навчального закладу.

Затверджується Порядок проведення конкурсу про призначення на посаду педагогічних працівників гімназій (гімназій-інтернатів), ліцеїв (ліцеїв-інтернатів), колегіумів (колегіумів-інтернатів), спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням окремих предметів, що розробляє заклад.

При визначенні функцій та їх розподілі слід уникнути дублювання функцій інших органів влади та місцевого самоврядування.

В нових умовах децентралізації керівники загальноосвітніх навчальних закладів працюють відповідно до нормативного законодавства нашої держави. У процесі тематичного навчання керівники закладів освіти опрацьовують теоретично та практично життєві проблеми сучасного навчально-виховного шкільного освітнього простору. Сьогодні в роботі навчальних закладів та відділів освіти ОТГ на часі є виконання постанови КМУ від 20.01.2016 № 79 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України», якою затверджено нову редакцію «Положення про освітній округ». **Зазначена постанова визначає, що:**

1. «Округ – об'єднання навчальних закладів, закладів культури, фізичної культури і спорту (далі – суб'єкти округу). До складу округу можуть входити опорні загальноосвітні навчальні заклади (далі – опорні заклади), їхні філії. До діяльності округу можуть залучатися також інші юридичні особи, їхні відокремлені підрозділи».

2. «Засновниками (співзасновниками) освітнього округу (опорного закладу, його філії) можуть бути представницькі органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, районної ради (далі – засновники)».

3. «Опорний заклад є юридичною особою, має рахунки в органах Казначейства, самостійний баланс, штамп, печатку та має у своєму складі філії. Кількість учнів (вихованців) опорного закладу (без врахування учнів (вихованців) філії), зазвичай, становить не менше 360 осіб. Філія не є юридичною особою і діє на підставі положення, затвердженого у визначеному порядку. Філія виконує функції початкової школи, а також може за рішенням засновника виконувати функції основної школи».

4. «Засновник визначає опорні заклади серед підпорядкованих йому загальноосвітніх навчальних закладів на конкурсній основі відповідно до затверджених ним умов. Під час проведення конкурсу обов'язково враховуються освітні потреби учнів (вихованців) у забезпеченні певних напрямів спеціалізації; здатність забезпечити належному рівні організацію допозашкільної підготовки і профільного навчання; рівень забезпечення кваліфікованими педагогічними кадрами; наявність належної матеріально-технічної бази (належним чином обладнаних спортивних об'єктів, кабінетів фізики, хімії, біології, географії тощо, лабораторій, навчальних майстерень, комп'ютерного і мультимедійного обладнання, швидкісного доступу до Інтернету); укомплектування бібліотечного фонду підручниками, науково-методичною, художньою та довідковою літературою; зручність та наявність автомобільних доріг з твердим покриттям для забезпечення безпечного підвезення учнів (вихованців) і педагогічних працівників до місця навчання, роботи та місця проживання».

Це положення визначає порядок проведення конкурсу на визначення опорного (базового) навчального закладу та визначення філії зазначеного навчального закладу.

Для виконання завдань децентралізації в освіті має відбутися процес демократичних змін у системі освіти, що передбачає оптимізацію мережі навчальних закладів, створення освітніх округів, визначення базових (опорних) шкіл, упровадження прогресивних форм навчання (профільного, поглибленого, дистанційного, індивідуального, інклюзивного тощо), відкриття закладів нового типу. Основна мета зазначених процесів: створення на території ОТГ оптимальної мережі дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, що враховує освітні запити територіальної громади, забезпечує ефективне використання фінансових, матеріально-технічних та педагогічних кадрових ресурсів.

Шляхи оптимізації мережі навчальних закладів: відновлення дошкільних навчальних закладів, що тимчасово припинили свою діяльність; реорганізація деяких навчальних закладів; створення навчальних закладів нового типу; відкриття нових навчальних закладів; формування освітніх округів, визначення базових (опорних) шкіл.

Оптимізація мережі загальноосвітніх навчальних закладів сприятиме: підвищенню якості та доступності освіти; забезпеченню здобуття якісної освіти з урахуванням здібностей, інтересів, нахилів та індивідуальних особливостей дітей, їхніх подальших професійних прагнень; подальшому розвитку державно-громадського управління освітою, залученню громад, активних суб'єктів господарювання до вирішення проблем навчальних закладів; використанню різних джерел фінансування навчальних закладів та зміцненню їхньої навчально-матеріальної бази.

Іван БЕЗЕНА,
старший викладач кафедри освітнього менеджменту ДОШКО

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

День Незалежності... Слава, тобі, рідна моя Україно! День Незалежності... Свято прекрасне! Тобі виповнилося, моя незалежна Батьківщино, лише 25 років. У людському вимірі життя – це розквіт юності, племінки мрії та надії. Це – ювілей внутрішньої сили і повноти любові.

Яка ти ще юна, незалежна моя Україно, порівняно з тисячолітньою історією, багатостраждальною, сповненою мужності й відваги українського народу. Ти віками боролася за свою свободу. Пережила навали диких ординців та ненажерливих «братів», геноцид імперського панування. Скільки своїх славетних, геніальних дочок і синів ти втратила у смертельному бою за правду, за свою незалежність. Віками український народ мріяв про свою державу, витримав приниження духовні, заборони говорити і писати рідною мовою, винищення прогресивних думок справжніх патріотів. За свою сьогоднішню незалежність ти, Україно, заплатила дорожню ціну. Але героїчні зусилля стати вільними не були марними!

Нарешті, у 1991 році ти здобула Незалежність, моя Батьківщино! І полегшено зітхнули твої, просякні потом і кров'ю, поля, лани, луки, річки і озера. І поєднався чисте небо і родюча земля у синьому

жовтому прапорі нової вистражданої держави, і ожив герб України, який віддзеркалює давньоукраїнську волю і прагнення. Ми – орії, хлібороби, сильні і мужні діти твої, Земле! Так нехай же молитва наша за тебе сягає небес і земних надр! Будь сильною вірою, чистою помислами, славною справами своїми, бо ти, Україно, варта цього. Ти заслужила свою свободу, свою Незалежність!

Борись тепер за кожен чистий подих вітру і людської душі, борись за ті ідеали, які вимріяла віками. Без боротьби немає руху. Нам сьогодні рано ще складати крила. 25-ліття – це початок твого молодечого злету, Україно, це і своєрідний підсумок нашої ювілейної свободи. Варто замислитися нам, дітям твоїм, над твоєю і своєю долею. Ми маємо довести історію, сміливо дивлячись часу у вічі, що ми такі ж сильні та вольові, сповнені любові до Батьківщини, як і наші пращури. Будьмо ж гідними непогасного подвигу борців за Незалежність України! Нехай сильною духом буде молодь наша, наше майбутнє. Бо доля Вітчизни – це відбиття наших думок, помислів, прагнень, дій, мрій та надій.

Нехай же чистота народу, сильного і воістину святого, перемаже всі труднощі на шляху змушнення та становлення незалежної української держави. Вірою ж у прекрасне майбуття держави, шануймося у своїх українських серцях і тоді ніхто й ніколи не зазіхне на нашу свободу, не посміє навіть поставити під сумнів нашу

квітучу долю. Ніхто й ніколи не перемагав і не перемаже тебе, вільнолюбний український народ, тебе, матінко наша рідна, Україно!

Нехай тремтять вороги наші, які ще недавно намагалися бути друзями і братами, а сьогодні підняли на Тебе, рідна моя, свій кривавий меч! Нехай тремтять, бо Україна була, є і буде єдиною! Ми перемажемо! Правда за нами! За твоєю святу Незалежність постали діти твої, Батьківщино! Вони серцями своїми, дорогоцінними життями захищають матінку свою! Ми схилиємося перед героями! Слава Україні! Героям слава! Вічним цінностям твоїм, Україно, слава!

Прийми низький уклін, Матінко багатостраждальна, від дітей своїх у цей ювілейний день Незалежності. Квітни, мужній, осявай славою своєю кожного з нас, дивуй успіхами своїми інші держави! Доводь не словами, а ділом велич своєю, Україно, бо ти – ВІЧНА!

Україно, віримо тобі!

І за тебе молимося Богу.

Справжні патріоти, Слава Богу,

Є в твоїй згорьованій судьбі!

Тільки хто не бореться за правду,

Не зуміє зло перемагти!

Вірую: подужаємо зраду!

Щоб осилить шлях – потрібно йти!

Під симфонію променепадів

Ще засяєш, Україно, ти!

ОСВІТА Й ПОЕЗІЯ – НЕРОЗРИВНІ.

Вони утверджують

в душах малечі високі духовні істини

Напередодні Дня Незалежності України до Дніпропетровщини завітала талановита ужгородська письменниця **Ольга Тимофесва**, яка має на нашій землі розгалужене родинне коріння, дуже тісні й теплі родинні стосунки, адже на Придніпров'ї мешкають нащадки семи братів її діда.

Ольга Тимофесва за фахом освітанка та психолог (має 45 років педагогічного стажу). Це людина з громадською позицією, журналістка. Автор багатьох науково-методичних публікацій, численних статей на сторінках обласних, всеукраїнських та зарубіжних видань, телевізійних зустрічей-роздумів на морально-етичну, педагогічну й соціальну тематику. Внесок Ольги Тимофесвої у розвиток національної освіти відзначений грамотами Міністерства освіти й науки України, званням «Відмінник освіти України».

Сюрпризом для гості стала пропозиція провести віртуальну зустріч – по скайпу – з фахівцями з Одеської обласної бібліотеки для юнацтва.

Пані Ольга презентувала спеціалістам із двох областей не лише свої книжечку віршів для малечі «Колискова для сонечка» (із серії «Бібліотека дошкільника») та збірку поезій «Вибране», але й методичні доробки: посібник для педагогів та батьків з питань формування екологічної компетентності у дошкільнят «Кришталеві джерела» (у співавторстві з Іваном Тимофесвим), збірник «Затяг дивоглядія. Як зробити ляльковий театр другом кожної дитини» (у співавторстві з Олександром Борисенком) та «Зощит дошколярика» з графомоторними вправами для підготовки руки дитини до письма.

Ці три посібники розроблені з урахуванням вікових особливостей дітей старшого дошкільного віку, відповідно до Базового компонента дошкільної освіти та чинних програм розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку, рекомендованих Міністерством освіти й науки України. Низочкою змістовних, талановито проілюстрованих поетичних збірок для малечі («Вечірня казка», «Сонячні каруселі», «Чарівні віконця», «Котилася діжечка») О. Тимофесва перлинами рідного слова вкорінює любов до родини, рідної землі, утверджує в душах малечі високі духовні істини.

Її поетичні збірки «На відстані руки», «Під знаком червня», «Невтоленність» – ліричні, шляхетні, пронизані щирістю, філософічністю, душевним теплом, легко знаходять шлях до сердець читачів.

На початку скайп-конференції присутніх широко привітала директор Дніпропетровської обласної бібліотеки для молоді ім. М. Светлова Ольга Матюхіна.

Ольга Тимофесва привітала учасників зустрічі зі святами та – за дорученням родини Гордасевичів –

передала у подарунок бібліотеці чотири збірки поезій Галини Гордасевич, відомої української поетеси, члена Національної Спілки письменників України, співзасновниці Донецького Товариства української мови та Донецького Крайового Руху. До речі, такі ж книжки невдовзі матимуть бібліотеки всієї області, бо родина Гордасевичів обіцяє забезпечити ними дніпропетровську читачку громаду.

Тихий, задушевний голос пані Ольги створив дивовижну, довірливу, істинно сімейну атмосферу спілкування. Письменниця розпочала діалог з короткої, але красномовної розповіді про історію свого роду. Ці прості слова зі широким цікавістю сприйняли юні гості – хлопчики-підлітки, і було очевидно, що для них це був корисний приклад. Можливо, саме в цю мить вони замислилися над своїм корінням, родоводом, іншими очима побачили взаємини у своїх родинах.

Лунали мелодійні вірші, спогади, живі розповіді про Ужгород, сповнені любові до Батьківщини та доброти до людей, і в цьому було щось чарівне. Аудиторія на обох кінцях скайп-зв'язку почувалася напрочуд єдиною та близькою.

Наприкінці зустрічі гостя презентувала і передала в подарунок бібліотеці фантастичний роман «День восьмий» своїх колег, письменників з Ужгорода, Михайла Темнова та Володимира Комяти.

Зустріч сподобалась усім учасникам, які висловили побажання, щоб такі цікаві й корисні діалоги тривали і в подальшому, адже творче слово, книжка можуть об'єднувати людей і дарувати їм відчуття єдиної країни.

Еліна ЗАРЖИЦЬКА

31 серпня 2016 року відійшов у вічність відомий український письменник Віктор Савченко

Він гідно пройшов свій життєвий шлях, що дорівнює 78 рокам та 19 книгам.

Віктор Васильович був талановитим письменником. Його естетичним уявленням відповідала людина як всебічно розвинена особистість, найдосконаліше творіння природи. Такою Людиною був і він сам.

Народився Віктор Васильович Савченко 22 березня 1938 року в місті Вознесенську Миколаївської області. Закінчив Дніпропетровський металургійний інститут та аспірантуру. Кандидат хімічних наук, доктор філософських наук.

Зазнав переслідувань за правозахисну діяльність. Реабілітований у роки незалежності.

Дев'ять років очолював Дніпропетровську обласну організацію НСПУ. Двічі обирався членом Ради та членом Президії Національної Спілки письменників України.

Упорядкував «Антологію поезії Придніпров'я» та «Антологію прози Придніпров'я». Деякі твори друкувалися в перекладах російською, угорською, чеською, словацькою мовами.

Лауреат літературних премій ім. Дмитра Яворницького, ім. гетьмана Івана Мазепи та «Благосвіт», нагороджений медаллю Національної Спілки письменників України «За досягнення в літературі» та орденом Святого рівноапостольного князя Володимира Великого III ступеня Української Православної Церкви за розбудову духовності.

На Всеукраїнському конкурсі «читацьких симпатій» на найкращу книжку фантастики, що тривав протягом 1989 року, посів третє місце (Диплом «Чумацький шлях»).

Автор 19 книг. Лише за останні 10 років вийшли друком: «Монолог над безоднею» (2005, фантастичний роман), «Золото і кров Сінопа» (2008, історичний роман-трилер), «До глибин пізнання» (2010, науково-публіцистичний твір), «Діти Мардука» (2014, фантастичний роман-трилер).

Віктор Савченко залишив помітний слід у сучасній літературі та в серцях вдячних читачів. Пам'ять про талановитого письменника і науковця, сміливу людину, яка боролася за свободу і незалежність України, назавжди лишиться серед нас.

Висловлюємо щире співчуття родині письменника.

Дніпропетровська обласна організація НСПУ

Михайло ГРУШЕВСЬКИЙ

150 років від дня народження

Михайло Сергійович Грушевський (17 (29) вересня 1866 р., Холм – 24 листопада 1934 р., Кисловодськ) – український історик, громадський та політичний діяч. Голова Центральної Ради Української Народної Республіки (1917-1918). Член Історичного товариства імені Нестора-Літописця, дійсний член Чеської АН (1914), почесний член Київського товариства старожитностей і мистецтв (1917), член-кореспондент ВУАН (1923) та АН СРСР (1929), багаторічний голова Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові (1897-1913), завідувач кафедри історії Львівського університету (1894-1914), автор понад 2000 наукових праць.

Містечко Холм (польська назва Хелм / Chełm), де народився Михайло Сергійович Грушевський, нині перебуває у складі Польщі, а 150 років тому входило до Царства Польського, що було у складі Російської імперії.

За словами самого Михайла Грушевського, який холмському періоду родинної історії присвятив кілька абзаців у «Споминах», його батько Сергій, у Києві вчитель духовної семінарії, прибув до Холма осінню 1865 р., щоб «взяти місце учителя руського язика (російської мови) греко-уніатської гімназії (...) потім був управителем учительської семінарії». Рік пізніше в родині Сергія і Глафіри Грушевських, які повінчалися перед самим виїздом із Києва, народилася перша дитина.

Михайло Сергійович згадував своїх батьків, як справжніх патріотів України, які зуміли виховати «тепле прив'язання до всього українського – мови, пісні, традиції» та пробудити в своїх дітях національне почуття.

«Я походжу з давньої (звісної з XVIII в.), але бідної духовної родини Грушів, пізніше Грушевських, що загніздилися в Чигиринському повіті. Були се переважно дячки, паламарі, але дідові мойому Федорові вдалось дійти священства і перейти під Київ, до села Лісників, і се помогло батьку мойому Сергію вийти на дорогу, хоч він рано зіставсь сиротою, але завдяки енергії й здібностям досягнув вищу освіту й, не прийнявши священства, віддався діяльності педагогічній, був спочатку «професором» в семінаріях переяславсько-полтавській і київській, потім директором народних шкіл на Кавказі, а бувши автором одного популярного в Росії підручника слов'янської мови, не тільки міг забезпечити нам, дітям, можливість, не журячись за хлібом насущним, віддаватися науковій роботі замолоду, а й зістався по собі досить значний масток – в значній частині призначений ним знов-таки на цілі гуманітарні (стипендії й школи). Мати – Глафіра Опокова (recte («правильно» – лат.) Опокевич) – походила з широко розгалуженої в полуднево-західній Київщині священничої родини – писав М.С. Грушевський в «Автобіографії» 1926 року.

Цікаві факти з біографії батьків

За заповітом, частина спадщини Сергія Федоровича Грушевського (7 жовтня 1830, Чигирин – 27 січня 1901, Владикавказ) призначалася на заснування стипендій його імені в Києво-Подільському духовному училищі й Київській духовній семінарії, а також на будівництво й утримання народного училища в Києві чи Владикавказі. Насадки Грушевського обрали київську околицю Куренівку, де збудували школу, яка протягом 1911-14 та з 1915 до встановлення радянської влади мала його ім'я.

Мати, Глафіра Захарівна Опокова (Грушевська) (1847, с. Сестринівка Бердичівського повіту Київської губернії – 30 січня 1918, Київ). Дослідників її життя вражає материнське піклування про своїх дітей, зокрема обсяг епістолярного спілкування з ними. Адаже до наших днів збереглося понад 2 тисячі листів, адресованих до Михайла, Олександра та Ганни Грушевських.

Будівля училища ім. С. Грушевського, збудованого його коштом (нині Академія муніципального управління), м. Київ

Холмська адреса Грушевських

У церковній метриці, датованій згідно із чинним у Російській імперії юліанським календарем, записано, що Михайло Грушевський народився 17 (отже 29 за григоріанським календарем) вересня 1866 р., натомість хрещення відбулося місяць пізніше – 16 (28) жовтня. Здавалося б, що найкращим місцем для хрещення майбутнього корифея української історіографії був у Холмі кафедральний Пречистинський собор, зведений на фундаментах храму із часів короля Данила. Але собор до 1875 р. залишався уніатським, отже чин хрещення здійснив настоятель православної церкви св. Іоанна Богослова, яку побудовано у 1840-х рр. для російського військового гарнізону, а пізніше створено при ній цивільну парафію. Хресними батьками були дружина Теофана Лебединцева Юлія (з відомого київського роду Григоровичів-Барських) та Федір Кокошкін, комісар комісії селянських справах у Красноставі (місто біля Холма, в минулому також із чималою долею українського міщанства – наприкінці XV ст. були тут дві церкви і діяло церковне братство).

Хрещення відбулося або у самій церкві, або у розташованій поруч плебанії. На одному із жит-

лових особняків, що неподалік церкви св. Іоанна Богослова, 1991 року встановлено бронзову дошку із написом польською і українською

мовами: «У цьому домі 17.IX.1866 року народився найвизначніший український історик і перший Президент Української Республіки Михайло Грушевський».

Холмський період в житті родини Грушевських завершився у 1869 році, коли Сергій Федорович, здоров'ю якого не сприяв суворий клімат Холмщини, переїхав на посаду шкільного інспектора на теплішому Кавказі. Отже, у пам'яті Михайла Грушевського, який вже ніколи не навідав міста свого народження, образи із Холма не зафіксувалися. Але ніколи він Холмщини, як і інших регіонів, де будь-коли проживали українці, не полишав поза своєю увагою. Бачи-

Родина Грушевських. 1886

мо це у «Історії України-Руси», публіцистичних статтях з періоду обговорювання «холмського питання» у російській Державній думі (1907-1912), а передусім у 1917-1918 рр., коли він, як голова Української Центральної Ради, намагався захистити своїх забужанських земляків державним кордоном Української Народної Республіки.

І хоча М.С. Грушевський не був пов'язаним із Холмом, місцем свого народження, родинними зв'язками, є щось символічне в тому, що майбутній очільник відродженої української держави – Української Народної Республіки, народився в давній столиці князя Данила Галицького.

Сучасний Холм/Хелм – місто на правах повіту Люблінського воєводства (на сході сучасної Польщі). Розташоване на Холмській височині над річкою Угоркою (притокою Бугу; висота берега – 20-40 м).

У Холмі діє відділ регіональної громадської організації – Українське Товариство, яке з нагоди 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського виголосило звернення, де зокрема наголошується: «Знаменним є те, що М. Грушевський народився саме у Холмі – місті, яке так помітно записалося в історії українського народу. Засноване князем Данилом Галицьким, у XIII ст. місто стало столицею наймогутнішої на той час Руської держави. Згодом воно було центром регіону, більшість мешканців якого складало протягом століть українське населення.

Був Холм також важливим осередком духовного життя, як столиця заснованої у XIII ст. Холмської православної єпархії і місце почитання Холмської ікони Пресвятої Богородиці. У XX ст. місто стало регіональним центром українського національного руху».

Духовна коліска

До початку навчання в Київському університеті (1886), тобто 20 років свого життя, М.С. Грушевський мешкав поза межами сучасної України. І єдиним «вікном в український світ» була для нього Сестринівка. З цим селом майже сторіччя було пов'язане життя представників його материнської родової гілки. Тут 56 років (1839-1896) служив священником Покровської церкви його дід, Захарій Опоков, якого біля церкви й поховано. (Радянська влада старанно стирала пам'ять про Грушевського і його рід, тому надпис на могильному пам'ятнику Захарію Опокову було знищено. Пам'ятник відновлено 1996 року.) Тут народилися мати Михайла Сергійовича – Глафіра Опокова і сестра Ганна Грушевська (Шамрай).

В дитинстві батьки Михайла Грушевського декілька разів привозили його до Сестринівки, сюди він приїжджав під час канікул, коли навчався в університеті. Він дуже тепло згадував ці подорожі у своїх споминах: «Українське село, ліси, води, український народ, українська мова – все се ввіралося в мою душу як якийсь інший, найкращий світ, до котрого я потім міг тільки душею і мрією тягнутися, відраховуючи місяць за місяцем ті три роки, коли батьки мої могли повторити сю подорож». Проживання в Сестринівці стало міцним фундаментом формування національної свідомості М. Грушевського. Він висловлює найщиріші слова захоплення і любові до цього куточка України: «І коли я все таки любив Сестринівку незвичайно, страшенно мріяв про неї й линув душею до неї цілими десятиліттями мого життя, то се було тому, що як не як се був властиво одинокий пункт, де я міг зв'язуватися з українською стихією, дотикатися до української землі, до її природи, до її культури – не вважаючи на всі дефекти тих форм, в котрих виступала ся стихія».

«Я кохався у сім селі, що наверх мало всі українські прикмети – біленькі, назверх чепурні хати, солом'яні стріхи, садки, городи й перелазки, зарослі вербами береги». «Життя в Сестринівці було для мене одним неуставним святом, де не можна було встигнути використати всіх утіх і приємностей, які розгорталися ним, і тільки з страхом зоставалося рахувати тижні й дні, які зоставалися до кінця цього свята...»

Сучасна Сестринівка – село у Козятинському районі Вінницької області. Його населення становить 1147 осіб. На північний захід від села розташований ботанічний заказник – Сестринівська Дача.

Найбільший у світі портрет Михайла Грушевського – стінопис у Києві

Село засноване 1640 р. Національний соціальний та конфесійний склад населення, звичаї, побут Сестринівки безпосередньо пов'язані з історією залюднення села, яке після спустошення краю татарами на початку XVII ст. залюднювалось прибульцями з різних земель. Про це свідчать хоча б прізвища її мешканців, які збереглися до наших днів: Волинець, Басараба, Бойко, Поліщук, Варшавчук, Галицький, Дончак, а також різноманітність прізвищ, яких налічується понад сотня.

Гордістю ж села, звичайно, є народний музей М.С. Грушевського, якому 29 вересня поточного року, якраз на 150-у річницю від дня народження Михайла Сергійовича Грушевського, виповнюється 10 років.

Первинна споруда – хата діда, пам'ятка історії, не збереглася – розсіпалася за останні роки.

Відтворений будинок невеликий – 6 на 9 метрів (оригінальний будинок мав розміри 12 на 17 м).

«Експозиції музею М.С. Грушевського сьогодні розташована

у симпатичному будиночку «під євро». Ця обставина збиває з пантелику багатьох відвідувачів, котрі сподівалися долучитися до давнини. Занадто контрастним є поєднання типово етнографічних експонатів з сучасною шпатлівкою та ламінатом.

– Які експонати найбільш цінні? – запитали ми директора музею, учительку Сестринівської школи Людмилу Левчук.

– Залікова книжка за 1893 рік студента богословського факультету Львівського університету Івана Березовського з власноручним підписом М.С. Грушевського. Її передав музею головний лікар Козятинської ЦРЛ Олег Міклуха. Унікальним документом є також витяг з метричної книги Покровської церкви с. Сестринівки за 1882 р., де служив священником Захарій Опоков.

Родовід великої і шляхетної родини Опокових, світлина та документи батьків, братів та сестер М.С. Грушевського, книги, керамічні вироби, пряжка, вишиванки – безперечно, надзвичайно цікаві. Однак мене особисто найбільше вразив живий експонат – стара, бита блискавка липа. Старожилі розповідають, що саме у її дуплі і любив ховатися малий Михайло» – розповіли свої враження вінницькі журналісти, які побували в музеї.

За матеріалами Інтернет-видань

Моє Придніпров'я

Вересень

1 • 105 років тому (1911 р.) – створено Катеринославське Купецьке товариство взаємного кредиту. Воно містилося у будинку Шишмана по вул. Московській (нині – Володимира Мономаха), 1. На початок 1916 р. в Товаристві було 680 членів.

2 • 240 років тому (1776 р.) – у слободі Гупалівка (нині село Магдалинівського району) освячено новозбудовану дерев'яну церкву на честь Різдва Предтечі та Хрестителя Господня Іоанна. Священиком обрано козака Павла Неживого, який довгий час був церковником при запорозькій Січовій церкві.

6 • 75 років тому (1941 р.) – у Дніпропетровську народився **Анатолій Іванович Мальцев**, член Спілки художників України. Відомий у галузі станкової графіки.

8 • 105 років тому (1911 р.) – народився **Семен Юхимович Широков** (Шейнін), письменник, журналіст, літературний критик. Працював в обласних газетах «Більшовицька зміна» («Прапор юності»), «Зоря», у видавництвах «Промінь». Помер 1996 р. у Дніпропетровську.

10 • 25 років тому (1991 р.) – почала виходити газета «Наше місто». Її засновником була Дніпропетровська міська рада. Перший номер вийшов накладом у 25 тисяч примірників і розповсюджувався безкоштовно.

12 • 185 років тому (1831 р.) – у Катеринославі в сім'ї відомої письменниці того часу Олени Андріївни Ган (Фадесової) і офіцера кінної артилерійської батареї Петра Олексійовича Гана народилася **Олена Петрівна Блаватська**, письменниця, мандрівниця, теософ, засновниця Міжнародного теософічного товариства. Померла 8 травня 1891 р. у Лондоні.

12 • 110 років тому (1906 р.) – народився **Олександр Максимович Макаров**, ракетобудівник, у 1961-1986 рр. – Генеральний директор виробничого об'єднання «Південний машинобудівний завод» (ПМЗ). (У 1954-1961 рр. був головним інженером заводу.) Помер 9 жовтня 1999 р.

14 • 90 років тому (1926 р.) – у с. Кам'яні АPOSTOLІВСЬКОГО РАЙОНУ народився **Михайло Антонович Чхан**, поет. Помер 14 березня 1987 р.

15 • 100 років тому (1916 р.) – у Катеринославі відкрито **Вищі жіночі курси**, які стали базою для створення університету та медичної академії. Цей день вважається датою заснування медичної академії.

17 • 115 років тому (1901 р.) – у Катеринославі відкрито **Катеринославське Комерційне училище**. Його директором став вчений Антін Степанович Синівський (1866-1951).

17 • 115 років тому (1901 р.) – у Ново-Московську народився **Микола Петрович Глушенко**, живописець, імпресіоніст, неперевершений колорист і пейзажист, автор понад 10 тисяч живописних полотен, радянський розвідник. Помер 31 жовтня 1977 р.

23 • 110 років тому (1906 р.) – у Катеринославі народився **Сергій Миколайович Кожеников**, вчений у галузі механіки, член-кореспондент АН УРСР. Основні праці з проблем механізації та автоматизації металургійного виробництва. Помер 29 вересня 1988 р.

25 • 125 років тому (1891 р.) – народився **Іван Васильович Ткачук**, український письменник, журналіст. В 1928 р. почав видавати літературний часопис «Зоря». Помер 1948 р.

26 • 105 років тому (1911 р.) – у Катеринославі народився **В'ячеслав Олександрович Ховасв**, художник. Працював у галузі станкового живопису. Помер 26 липня 1977 р. у Дніпропетровську.

27 • 150 років тому (1866 р.) – у Катеринославі у залі засідань Будинку губернского дворянства (Палац Потьомкіна, нині – Палац культури Дніпропетровського національного університету в парку ім. Т. Шевченка) відбулося перше засідання **Катеринославського губернского земства**.

27 • 50 років тому (1966 р.) введено в експлуатацію **перший дев'ятиповерховий житловий будинок** у Дніпропетровську (на розі вулиць Леніна і Плеханова. Нині – Воскресенської і князя Володимира Великого).

Календар підготувала Ярина ГОЛУБ, завідувачка красназвочного відділу обласної універсальної наукової бібліотеки

«В ній жила запорозька смілість»

Михайло ЧХАН –

один із найпомітніших поетів Придніпров'я 1960-1970-х років. В українську літературу прийшов за часів «хрущовської відлиги». На початку 1960-х років до неї увірвалося покоління талановитих, яскравих, самобутніх поетів: Іван Драч, Микола Вінграновський, Василь Симоненко, Ліна Костенко, Микола Холодний, Дмитро Павличко, Віталій Коротич.

тема козацтва розцінювалася як «шкідлива», де найчастіше вишукувалися різні «відступи» і «збочення».

Діапазон україновідчуття у цих творах широчезний. Від драматичного (Бог зла в «Марсіанській новелі» знищує планету Ан'тарку, що у зворотному порядку прочитується – Україна) до бунтарського залізничного заклик у фіналі поеми «Світло Славутича».

Дніпропетровські письменники Віктор Корж, Сергій Бурлаков, Валентин Чермерис, Григорій Кулеба, Олекса Вусик, Ігор Пуппо, Костянтин Чернишов, які є представниками одного з Чханом літературного покоління, стверджують, що у творчості Чхана повною мірою відбилися умонастрої шестидесятників: бунтівна непримиренність до всього фальшивого, задушливого, а найперше – до рабської покірливості; увага до простої людини, у літературознавчих розвідках названа «спрагою людяності»; увага до найтонших душевних порухів, утвердження незнищенності національного духовного досвіду.

Своєрідну філософську концепцію дійсності, новаторські тенденції і ту глибину світовідчуття, що притаманна лише небуденним характером, побачила у поезіях Чхана літературознавець Клавдія Фролова.

Про М. Чхана як про поета думки, у якого «*мисль виважена, виболона, завжди неоринна... відіграє організуючу роль у структурі вірша*» – писала поетеса Наталка Нікуліна. До речі, її перу належить найбільше розвідок про Чхана. Вона перша підмітила і пов'язала ритмомелодійний лад віршів Чхана зі степовим безмежжям.

На її думку, бунтарська настрійність переважає у творчості поета: «*Хоч який вірш Чхана візьми, – він про особи та створіння внутрішньо незалежні, які не схляються перед лихими силами*». Це український поетеміст Іван Вишенський, геніальна народна піснярка Маруся Чурай, це проліски («Проліскова балада»), шипшина та жербий з однойменних віршів, озимина («Сенс»), це явір, що всупереч усім бідам і негарздам («яворіє») («Яворині думи»). Це й сурма з «Легенди про сурми», які, на думку Н. Нікуліної, написані наче про «нескорену і суремну зрію» самого Чхана, «світло – голос якої намагалися згасити»:

*Можна сурму в огні спопелити,
Та не спалить серце суремне.
Бійся, кате озлоблений, бійся:
Про погібель твою неминучу
Провіщати у слові та в пісні
Буде страчена сурма жагуче.*

Михайло Селезньов, який працював з Чханом на заводі ім. К. Лібкнехта і теж, як і Чхан, пройшов дорогами війни, писав про фронтову поезію Чхана, що вирізнялася нещадною правдивістю та щирістю. Згадаймо, хоча б такі вірші як «Кілометри мої...», «Про обережність» та «Реліквія».

І майже кожен із цих рецензентів відзначає копійку роботу Михайла Чхана над словом і велику відповідальність перед словом.

Величезний вплив на формування його як особистості і поета мала рідна земля, де він народився і виріс. Михайло Антонович Чхан народився в селі Кам'янка Апостолівського району. Старе, наче на краю світу, козацьке село серед неозорих, з полиновим присмаком степів, вкинута у долину однойменної річки Кам'янки. Зливаючись із Базавлуком, гримить вона посеред степу неповторної краси водоспадом, «*ніби показуючи, що й людина не повинна дримати у світі, а боротися, бачити світ цей у діалектичному розвитку*».

Цей незвичний ландшафт «виліпив» вдачу Чхана, заклав основи його бунтарського характеру, вплинув навіть на естетику та манеру письма, що виявляється в особливій ритмомелодійності його віршів: розлогій, наспівній, як степове безмежжя, і, водночас, внутрішньо напруженій, як музика кам'яньських водоспадів. Саме на рівні оцих ритмів і відбуваються просторово-індивідуальні взаємини М. Чхана з простором його малої батьківщини, психічно-ментальні особливості якої віддзеркалює художній світ його поезій. Належно, ландшафт вплинув і на характер суб'єктивного «я» митця і на характер його літературного персонажа.

Річка Кам'янка, на берегах якої минуло дитинство і юність Чхана, є правою притокою «трізного» Базавлука, яким ходили і вертали із походів козаки. Поряд – оповиті легендами річки Жовта та Чортомлик. То ж тема козацтва все життя цікавила і хвилювала Чхана. Йй

присвячений цикл творів, у яких буквально вирує енергія, що увиразнює його стиль і поетичну манеру, робить його поезію не схожою на жодного з авторів. Це поезії «Річка Жовта» (Грані), «Правиця», «Регочуть козаки» («Озонія»), «Іван із Вишні», «Базавлук» («Ярило»), «Розкувались коні» («Куранти»), «Хортиця», «Батіг», «На гребені» («Зоря в піке»); книжка «Легенди про козаків», до якої увійшли поезії «Роздоріжжя мук», «Жовтоводський поріг», «Смерть Небаби», «Виклик Кривоноса Вишневецькому» та три новели про Івана Сірка.

Такі ж поетичні, глибоко філософські і своєрідні його «Чортомлицькі легенди». Між поезією і прозою Чхана часом важко провести жанрову грань – так добре й поетично все сплетено в один вінок авторської розповіді. За ліричним заспівом «Легенди про легенди» ідуть новели «Легенда про народження Сірка», «Як Сірченко Івасв вовка залігав», «Як Сірко чорта вбив», «Сіркові бджолі», «Як Сірків джура скарб шукав», «Сіркова кара», «Як Сірко кашу варив» та «Як Сірко орду свистом зупинив (З баландасів козака Канівського куреня – Охріма Перетрикісткі), «Бузький міст», «Вінець Сіркової звитяги (Запорозький вогонь)», «Клятва Івана Сірка».

Навіть знавці історії козацтва і шанувальники українського фольклору знайдуть тут багато цікавого й нового. А цінителі справжньої поезії знову поринуть у красу і народну піснечність чханівських легенд, «вщерт сповнених ліричними зблисками».

Щось щиро козацьке було й у владі самого Чхана. Всі, хто знав його близько, відзначали, що «...в ньому козацький був і гнів, козацькою була і любов нездоланна до України, в ньому була і козацька ніжність. Адже наш народ не тільки знає боротьбу, він знає найніжлішу в світі ліричну пісню». Непереборно виширала з нього у всіх ситуаціях, кажучи рядком чханівського вірша, «...*яксь запорозька смілість*». Навіть у «профільтованих» цензурних збірках знаходимо вражаюче сміливі вірші «Фараон», «Честь і чесність», «Прембула», «Конквістадори» та інші.

*Якщо нас тисячами не пощаджено,
Якщо солдатам не була амністії,
То чом нема картини Верещагіна
У кабінетах босів і міністрів?*

Написані задовго до афганської трагедії, до чорнобильської катастрофи, вони звучать актуально і сьогодні.

Беззастережність, прямота і щирість Чхана, перш за все, пояснюється його способом мислення. Поет на боці людської правди і добра, носіями якої для нього є дороги його серцю «незламні» і «не погнуті» земляки – кам'яняни. «...*коли добре отому степовику, який живе біля Кам'янки, тоді добре і Михайлу Чханові*», – говорили про нього друзі.

Разом зі своїми героями – кам'янянами Микиткою Калинченком, Іваном Міхном, Симоном Чебрецем – поет дошукуються у своїх творах правди людського і всенародного буття. Звідси і та непримиренність до всього задушливого і фальшивого, яка була притаманна Чханові і яка стала першопричиною всіх перешкод його «битого» шляху.

Життєвий і творчий шлях Михайла Чхана складний і трагічний. Було на цьому шляху і довоєнне дитинство у селі на Дніпров'ї, як казав сам Чхан, і жорстоко обалена війною молодість. Тяжке поранення в бою під литовським містом Паневежисом та інвалідність у вісімнадцять років. Симнадцять років невсипущої творчої праці і п'ятнадцять років забуття, хвороби, зневіри і повної літературної ізоляції. І, врешті, посмертне визнання.

1993 року вагомий внесок М. Чхана в духовне відродження Придніпров'я був відзначений літературною премією ім. Д. Яворницького (єдина поетова відзнака, крім ордена Великої Вітчизняної війни I ступеня та фронтових медалей). А започатковані Дніпропетровським обласним управлінням культури, Дніпропетровською організацією Спілки письменників України та обласним центром народної творчості «Чханівські читання» об'єктивно визначили роль і місце поета в сучасній українській літературі.

«*Поет ніколи не стає минулим*» – цей рядок із одного з віршів містко окреслює сьогоднішню присутність творчої спадщини Чхана у контексті сучасного літературного процесу України.

Світлана МАРТИНОВА, старший науковий співробітник музею «Літературне Придніпров'я»

ЗАСНОВНИК ОБЛАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ «ДЖЕРЕЛО» — ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

Редакційна колегія:
В.М. ВАСИЛИНЕНКО, М.Г. ВАТКОВСЬКА, В.Г. ДОЛГОПОЛІЙ,
О.В. ПОЛІТОРАЦЬКИЙ, М.І. РОМАНЕНКО, В.Г. СЕРЕДНЯ

Головний редактор З.В. МАРЧИШИНА
Заступник редактора Є.А. ШУЛЬГА
Фотокорн Г.Г. та А.Г. КРЮЧЕНКИ
Дизайн і верстка Н.О. АНТОНЕНКО

САЙТ ОБЛАСНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ГАЗЕТИ
«ДЖЕРЕЛО»: gdjerele.jimdo.com

Свідчення про реєстрацію
ДП № 66 від 13.12.1993.

Формат А 3.

Обсяг 0,8 ум. др. арк.

Адреса редакції:
49006, Дніпропетровськ,
вул. В. Антоновича, 70, к. 216.
Телефон/факс: 732-47-61,
732-48-48.

E-mail: GDjerele@ukr.net